

POSUDEK OPONENTA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

NÁZEV: *Diviš Černín z Chudenic. Mezi kariérou, vírou a rodinou*, 59 stran textu, seznam pramenů, literatury a vyobrazení, 12 obrazových příloh

AUTORKA: Anna-Marie VAŇKOVÁ

VEDOUcí PRÁCE: doc. Mgr. Marie KOLDINSKÁ, Ph.D.

Ústav českých dějin FFUK, 2023

Porážka českých stavů v bitvě na Bílé hoře a následné potrestání provinilců popravou na Staroměstském náměstí 21. června 1621 patří k tématům, k nimž se čeští, popřípadě i evropští historici stále vrací. Kromě významu samotného povstání a zejména fatálních důsledků jeho porážky pro státoprávní, politické, sociální a kulturní dějiny zemí Koruny české je to především řada dosud nevyjasněných otázek, které jsou s událostmi let 1618–1620/1621 spojeny, a jež tento trvalý zájem podporují. Většina historiků cílí při výzkumu ke komplexnímu vysvětlení příčin, průběhu či porážky povstání, a to často zpracováním dílčích podtémat osvětlujících jednání českých stavů. Jedním z klíčů pro formulování odpovědí na přetrvávající otazníky jsou také sondy do života hlavních protagonistů, resp. těch, kteří byli pro výstrahu veřejně popraveni.

Metodologický postup historické biografie zvolila i autorka Anna-Marie Vaňková, když si vybrala jako téma své bakalářské práce zpracování osudů Diviše Černína z Chudenic. Její výběr je založen především na skutečnosti, že tento českých šlechtic byl jediným katolíkem mezi 27 popravenými v roce 1621. Jaké pohnutky přivedly katolíka mezi vzbouřence a proč právě on patřil k těm, kteří byli tvrdě exemplárně potrestáni? To jsou základní otázky, jež si A.-M. Vaňková klade a formulování odpovědí považuje za hlavní cíl své práce.

S uvedenými cíli seznamuje autorka čtenáře stručně v úvodu, kde také nastiňuje strukturu své práce. Témata jednotlivých kapitol tak odpovídají v zásadě hlavním faktorům, které mohly dle Vaňkové ovlivnit jednání Diviše Černína v letech, kdy se formovala jeho identita. Byly to především vliv rodiny, otázka víry a důležitost kariéry, které hrály roli při rozhodování Černína v kritických chvílích jeho života. Ani v úvodu a ani v dalších kapitolách se autorka nezmiňuje o metodě, jíž použila při zpracování svého tématu. Z celkové koncepce textu však vyplývá, že metodologickým vzorem pro ni byla do značné míry monografie Marie Koldinské: *Každodennost renesančního aristokrata* (Praha-Litomyšl 2001), u níž se inspirovala při stanovení základních stavebních prvků své práce.

Za pečlivost lze autorku pochválit při hodnocení její heuristické práce, během níž shromáždila prameny a literaturu nejen k rodu Černínů a zejména k samotnému Divišovi a jeho blízké rodině, ale také k událostem, jež se jich v prvních dvou desetiletích 17. stol. bezprostředně dotýkaly. Její pozornosti neunikly ani zásadní práce k dějinám české šlechty. Zde autorka nezastírá, že hlavním zdrojem při získávání faktů o životě a činnosti Diviše Černína byla studie Zdeňka Kalisty z roku 1929.¹ M.-A. Vaňkové lze však vytknout, že opomenula novější literaturu věnovanou císařskému dvoru na přelomu 16. a 17. století, který hrál v kariéře příslušníků rodu Černínů velkou roli.

Vlastní práce je rozdělena do čtyř částí: Rodina, Víra, Kariéra a Divišův pád. V části věnované rodině popisuje autorka zázemí Diviše Černína, tedy život jeho rodičů a jejich příbuzných. Těžiště kapitoly spočívá v popisu osudů bratrů Diviše: Heřmana, Humprechta a Viléma. Autorka si všímá jejich majetkových poměrů a kariéry, spojené s prestižními dvorskými nebo královskými úřady či vojenskou dráhou, a především jejich chování během

¹ KALISTA, Zdeněk, *Diviš Černín*, in: *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze* 37, 1929, 37, s. 24–55, 76–93.

stavovského povstání, kterým se sourozenci od sebe výrazně odlišovali. V návaznosti na jejich stanoviska, jež zaujali vůči povstalcům, se také odvíjely jejich následné osudy po porážce povstání. Okrajově si A.-M. Vaňková všímá i osobnosti manželky Diviše Černína, Anny, která se věnovala rodině, dětem a také hospodářství, spojené zejména s panstvím Nedrahovice. Jako schopná ekonomka se projevila i po bitvě na Bílé Hoře, kdy dokázala uhájit část rodinného jmění a získala také některé konfiskáty.

Otázka náboženské víry Diviše Černína patří podle autorky k jednomu z klíčů při hledání hlavních charakterových vlastností hlavního protagonisty jejího příběhu. Jako příslušník rodiny s tradicí utrakvistického vyznání se rozhodl podobně jako mnozí další šlechtici na počátku 17. století konvertovat ke katolictví. Svou víru zděděnou po předcích tak obětoval kariéře, kterou úspěšně započal již dříve na císařském dvoře, aby v ní pokračoval v rovině správního systému Českého království jako krajský hejtman, dále relátor a berník, hejtman Malé Strany, místodržící, a nakonec v roce 1614 jako hejtman Pražského hradu. Právě získání posledního jmenovaného úřadu bylo podmíněno v důsledku vyhroceného náboženského rozkolu v českých zemích příslušností ke katolictví. Jako katolický konvertita se poté v roce 1619 po kratším váhání rozhodl přiklonit se a aktivně zapojit do stavovského povstání, přičemž důvody, jež autorka neobjasňuje, mohly být opět kariérní. Na dvoře nově zvoleného českého krále Fridricha Falckého získal totiž prestižní úřad dvorského hofmistra. V rozsahem nevelkých kapitolách uvádí M.-A. Vaňková jen stručně několik příkladů reprezentace Černína a také ho charakterizuje jako šlechtického hospodáře. Ve zbývajících kapitolách popsala autorka stručně poslední dny a popravu Diviše Černína z Chudenic.

V závěru pak A.-M. Vaňková shodně se Zdeňkem Kalistou konstatuje, že nedostatek zásadovosti a přílišná snaha se přizpůsobit měnící se politické situaci se Černínovi nakonec vymstily. Přitěžující okolností při rozhodování o vině či nevině po porážce povstání pak to bylo zřejmě paradoxně Černínovo katolictví, které bylo použito v argumentaci jako doklad o tom, že potrestání nemělo ráz náboženský, protože nebylo namířeno jen proti nekatolíkům.

Uchazečka o titul Bc. Anna-Marie Vaňková si pro svoji kvalifikační práci vybrala zajímavé téma nabízející mnoho možností, jak ho uchopit. Koncepce, pro níž se však rozhodla, tedy „komplexně zachytit obraz Diviše Černína, a to díky zaměření práce nejen na politické a kariérní události Divišova života, ale i na jeho rodinné zázemí a na náboženské stránky jeho života“ se pro formu bakalářské práce jeví jako příliš široce zaměřená, a tedy těžko proveditelná. Pro to, aby mohla prozkoumat, co vše byl tento český šlechtic „ochoten obětovat pro tyto jednotlivé sféry života“ by byla bývala potřebovala daleko více prostoru, než jí tato forma kvalifikační práce nabízela. I když se autorka poctivě snažila dostat všem vytčeným cílům a během práce prokázala schopnost pracovat s primárními i sekundárními prameny a interpretovat je, je zřejmé z jednotlivých kapitol, že k tomu neměla potřebný čas. Mnohé z témat tak jen stručně zmínila, což vytváří ve výsledku dojem spíše povrchního zpracování. K tomu jistě přispěl i fakt, že hlavní archivní fond obsahující prameny k rodu Černínů, je nezpracovaný,² a tedy těžko využitelný pro možnou hloubkovou analýzu týkající se jednoho úježi zaměřeného tématu – např. detailnější komparace jednání všech bratrů Černínů v době stavovského povstání. Nedostatek možnosti hlouběji studovat fakta o Diviši Černínovi pak neposkytlo autorce příliš mnoho možností formulovat vlastní závěry a nutilo ji spíše opakovat to, co již před ní napsal Zdeněk Kalista.

Nedostatek potřebného času se zřejmě také podepsal pod některými formálními nedostatky. I když je v textu jen málo překlepů, nezvládla autorka často pravidla interpunkce. Potíže měla i s psaním velkých písmen v názvech jednotlivých měst pražských. K formálním chybám patří také zaměňování rozešlůvníku a pomlčky a nejednotného umístování horního

² SOA Třeboň, pobočka Jindřichův Hradec, Rodinný archiv Černínů z Chudenic, nezpracovaný fond.

indexu při psaní poznámek. Vlastnímu poznámkovému aparátu věnovala autorka velkou péči – mohla si však ušetřit místo a používat při druhých a dalších citacích zkrácené formy. V textu působí také velmi rušivě střídání přítomného a minulého času, občasné používání hovorových výrazů a časté opakování slov. Zřejmě nedopatřením vypadla ze závěru práce jedna z příloh, a sice portrét Diviše Černína. Namísto 13 obrazových příloh jich práce uvádí pouze 12.

I přes uvedené výhrady je však toto zpracování osudů o Diviši Černínovi z Chudenic přínosné, protože shrnuje a vedle sebe klade řadu faktů v dosud neprozkoumaných souvislostech a může být tak v budoucnu odrazovým můstkem pro napsání monografie o rozporuplné a dosud málo známé osobnosti českých dějin předbělohorského období.

Předložená bakalářská práce Anny-Marie Vaňkové splňuje veškeré nároky kladené na bakalářskou práci a z těchto důvodů ji bez výhrad doporučuji k přijetí k obhajobě. Hodnotím ji jako velmi dobrou.

V Praze, 15. června 2023

PhDr. Jaroslava Hausenblasová, PhD.